

COPPENOLLE, Adriaan E. van (Essen 10 maart 1893 – Houthalen 31 mei 1975).

Studeerde eerst aan het Klein Seminarie van Hoogstraten en nadien aan de Militaire School. Op 31 juli 1914 werd Van Coppenolle onderluitenant. Hij verbleef vier jaar aan de IJzer en was op het einde van de oorlog kapitein.

Na de oorlog zette hij zich als officier actief in om de taalwetgeving in het leger te doen naleven en er de taaltoestanden te verbeteren. Door toedoen van de Antwerpse kapelaan Eugeen van de Perre en diens broer Alfons van de Perre begon hij voor *De Standaard* te schrijven. Onder de schuilnaam van TVW publiceerde hij talrijke artikelen waarin hij op nuchtere en heldere wijze de voordelen van de gewestelijke rekrutering en de oprichting van een-talige eenheden verdedigde. In 1926 werd een eerste reeks artikelen gebundeld en door de Katholieke Vlaamsche Landsbond onder de titel *Het Militaire Vraagstuk* uitgegeven. Nadien werkte hij ook mee aan *Elckerlyc*, het blad van Frans van Cauwelaert. Zijn Vlaamsgezindheid bracht hem gere-

geld in conflict met zijn overheid. Om erger te vermijden zorgde generaal Lemercier ervoor dat Van Coppenolle kon studeren aan de Leuvense universiteit, waar hij in 1932 met het proefschrift *De Belgische politiek van de Volkswoning* promoveerde tot doctor in de politieke en sociale wetenschappen. Van Coppenolle voerde actie ter verbetering van de kwaliteit van de arbeiderswoning.

In 1934 werd hij, niet zonder moeilijkheden, tot majoor benoemd. De toenmalige minister van landverdediging, Albert Devèze had zelfs overwogen hem zijn grondwettelijke eed van trouw opnieuw te laten afleggen.

In 1939 werd Van Coppenolle luitenant-kolonel. In deze functie nam hij deel aan de 18-daagse veldtocht in mei 1940. Op 25 mei 1940 werd hij aan de Leie krijgsgevangen genomen en overgebracht naar een krijgsgevangenkamp in Eichstätt, waar hij lezingen gaf voor de Vlaamse kring van officieren. Eind januari 1941 werd hij overgeplaatst naar Lückenwalde om er de leiding te nemen over het kamp. Hier engageerde hij zich in de **Luitenant De Winde-kring**; het is echter nooit duidelijk geweest of hij effectief de aanvullende statuten, waarin ondubbelzinnig de nationaal-socialistische Nieuwe Orde werd bijgetreden, ondertekend heeft. Tijdens zijn verblijf aldaar kreeg hij van de Antwerpse burgemeester Leo Delwaide het voorstel om in de havenstad hoofdcommissaris te worden. Secretaris-generaal Gerard Romsée had echter andere plannen met hem. In augustus 1941 werd Van Coppenolle gerepatriëerd en op 10 oktober benoemde Romsée hem tot hoofd van de Algemene Rijkspolitie. Op 6 februari 1943 werd hij dan commandant van de rijkswacht en met terugwerkende kracht bevorderd tot kolonel. De bewering van Van Coppenolle dat hij de functie slechts aanvaardde zo het Hof geen bezwaar maakte, kan noch bevestigd noch ontkend worden. Wel is het zeker dat de koning herhaaldelijk de voorkeur gaf aan andere kandidaten. Als bevelhebber van de rijkswacht liet hij de taalwetgeving streng naleven en reorganiseerde hij het korps in Vlaamse en Waalse afdelingen. Op het vlak van de openbare orde was Van Coppenolle duidelijk. Hij weigerde een onderscheid te maken tussen verzetsdaden en gewone criminaliteit. Het was niet de taak van de rijkswacht om over de motieven te oordelen. Uiteraard speelde een dergelijke houding in de kaart van de bezetter.

Tegen de benoeming van Van Coppenolle was al verzet gerezen binnen de rijkswacht zelf: hij kwam niet uit hun midden maar was een legerofficier en daarenboven een **flamingant**. Door zijn visie op de openbare rust werd hij ook het mikpunt van de regering in Londen. Een eerste rechtstreekse aanval tegen zijn beleid werd op 26 september 1943 via de Franstalige uitzendingen van de BBC ingezet. Ook Van Coppenolles zuiveringen in de rijkswacht en het opvullen van de vrije plaatsen met officieren uit

de Luitenant De Winde-kring zetten veel kwaad bloed.

Na de oorlog werd Van Coppenolle in 1948, ondanks de vurige pleidooien van René Victor, ter dood veroordeeld. In zijn *Memorie* en zijn *Wat ik nog te zeggen heb* bleef hij zijn houding verdedigen. De doodstraf werd niet uitgevoerd en reeds in 1952 kwam hij vrij. Zijn vrijlating veroorzaakte grote verontwaardiging, die de homogene katholieke regering in moeilijkheden bracht en waardoor Joseph Pholien als minister van justitie ontslag diende te nemen. Na zijn vrijlating werkte Van Coppenolle voor een Duits bedrijf.

WERKEN: Artikelen onder pseudoniem van TVW in *De Standaard*; *Elckerlyc*; – *Het Militaire Vraagstuk*, 1926; – *De Belgische politiek van de Volkswoning*, 1932; – *Memorie met verantwoording van de houding en het beleid van Kolonel Em. Van Coppenolle als hoofd van de Algemene Rijkspolitie (A.R.P.) en als commandant van de Rijkswacht tijdens de bezetting*, 1948; – *Wat ik nog te zeggen heb*, 1953.

LITERATUUR: A. de Bruyne, *De Kwade Jaren*, II, 1971; – M. de Wilde, *De Nieuwe Orde* (België in de Tweede Wereldoorlog, nr. 3, 1982); – L. de Lentdecker, *Tussen twee vuren*, 1985; – W.J.D. van Geet, *De Rijkswacht tijdens de bezetting 1940-1944*, 1985; – J. Velaers en H. van Goethem, *Leopold III. De koning, het land, de oorlog*, 1994; – E. Raskin, *Gerard Romsée. Een ongewone man. Een ongewoon leven*, 1995.

ILLUSTRATIE(S), zie: Luitenant de Winde-Kring.

RICHARD BOIJEN